

הספר – חברו הטוב של האדם

2..... מבוא

4..... פעילויות טרום קריאה

4..... הפעילויות

4..... כותרת

4..... איורים

5..... כריכה אחורית

5..... הסופר

5..... במהלך הקריאה

5..... רקע

6..... עלילה (תבנית סיפורת ודימויים)

8..... פעילויות בסיום הקריאה

8..... המלצה

9..... קריאה משותפת

10..... הערכת הדמויות בסיפור

10..... מכתב לסופר

10..... דמות המספר

11..... פרסומת

11..... כרזה

12..... קומיקס

14..... דיון

14..... מחזה

14..... להיות אורח בסיפור

14..... מכתב לספרייה

14..... הכנת מילון

מבוא

ספרים מכילים עולם ומלואו ורבות הסיבות המנמקות מדוע חשוב לעודד ילדים כבר מהגיל הרך להרבות בקריאה.

ספרים יכולים להיות בני לוויה נפלאים בשעות בדידות או מצוקה או לגרום לחיבור בין אנשים בעלי עניין משותף. המפגש עם הספר הוא קודם כל מפגש חווייתי ונועד לגרום הנאה לקורא. מספרים ניתן ללמוד על העולם ובמיוחד על האנשים החיים בו. הקריאה בהם מאפשרת הזדהות עם רגשות הזולת או שהיא מעוררת אמפטיה כלפי האחר.

הסיפורים מעלים נושאים אנושיים אוניברסאליים וכך הם חושפים את הקורא למגוון צורות החיים בעולם, לדעות שונות, מפגש עם ערכי מוסר, בעיות ודילמות בפניהן ניצבות הדמויות בסיפורים וחושפים את מורכבות החיים. בעזרת הספרים אנחנו יכולים לראות את הדומה והשונה בין אנשים בכל רחבי העולם.

ספרים יכולים להראות זוויות ראייה שונות לבעיות ולהציג בפנינו דרכים שונות כיצד להתמודד איתן. ספרים יכולים לעורר את הדמיון שלנו.

ספרים מעשירים את השפה של הקורא ומשפרת את כושר ההתבטאות שלו, מעודדת אותו לחשוב ולשאל שאלות.

הקריאה היא הרגל נרכש, לכן סביבה קוראת כמו בקרב המשפחה או בסביבת הלימודים בבית הספר יחשפו את הילדים לעולם הקריאה ויעודדו אותו להיות קורא פעיל. פעילויות ודיונים סביב הספרים יסייעו להפוך את הילדים לקוראים מושכלים.

לפיתוח היכולות האורייניות של התלמידים בבית הספר מומלץ ליצור סביבה לימודית מיטבית, שתאפשר טיפוח יכולות כאלה. קיומה של ספרייה עשירה ומגוונת הוא בסיס לפעילויות העוסקות בספרי קריאה. לספריות בית ספר יש תפקיד מסורתי של טיפוח אוריינות הקורא וכתוב. במסגרת הספרייה תלמידים רוכשים הערכה לקריאה ולספרות טובה, והספרייה מצידה דואגת לצבור מבחר ספרי קריאה ויעץ כדי לענות על צרכי הלימוד וההעשרה של התלמידים.

לצד זמינות הספרים והנגשתם לתלמידים, הסביבה צריכה לזמן מגוון פעילויות ולאפשר בחירה בנייהן ללומדים השונים. הפעילויות השונות מפתחות את הכשירויות הלשוניות. ההתמודדות של התלמידים בסביבה עשירה ובצורך לקבל החלטות על תהליך הלמידה של עצמם, מפתחת אותם כלומדים בעלי הכוונה עצמית.

סביבה לימודית מיטבית "מתאפיינת בצורות ארגון שונות: תלמידים יכולים להיפגש במליאה לשמיעת סיפור, הרצאה או לצפייה משותפת, או לעבוד עבודה יחידנית, בזוגות או בקבוצות." (תכנית הלימודים, חינוך לשוני, משרד החינוך, תשס"ג). סביבה כזאת מקדמת את שימושי הלשון השונים: האזנה, דיבור, קריאה וכתובה. כמו כן מקדמת את יכולת ההערכה של איכותן של יצירות ספרותיות שונות.

המלצות מתודיות

כל פעילות עומדת בפני עצמה. מומלץ לכתוב כל פעילות על כרטיס נפרד.
רשימה ארוכה של מטלות יוצרת אווירה של עומס ויש בה מסר שיש צורך להספיק הרבה ולסיים מהר.
באווירה כזאת התלמידים אינם נוטים להשקיע מחשבה במטלה ולבצע אותה בצורה מקיפה ומעמיקה.
כדאי לשים לב לכך שהפעילויות בנויות בחטיבות גדולות שביניהן יש סדר כרונולוגי: **טרום קריאה, במהלך הקריאה ובסיום הקריאה.**

מומלץ לבחור סמליל, סימן גרפי, שיאפיין באופן חזותי את ההבחנה בין הפעילויות. הסמליל החוזר יוצר מבנה לכיד ורצף בין הפעילויות, מארגן אותן ומסייע לתלמיד להתמצא ולהבחין ביניהן.
ניתן להציב בסביבה שירים העוסקים בעולם הספרים כגירוי לחשיבה:

בית אחרון בשירו של ע' הילל "לקרוא ולכתוב".

שירה של לאה נאור " בספרים קורים דברים נהדרים":

נקודות לדיון ולמחשבה

- מדוע הדוברים בשני השירים חושבים שבין דפי הספר טמון כל העולם?
 - הביאו דוגמאות מתוך השירים.
 - האם גם אתם בדעה זו? הסבירו את דעתכם.
 - הביאו דוגמה מאחד הספרים שקראתם ותארו איזה עולם הוא פתח בפניכם.
- בשיר "בספרים קורים דברים נהדרים" חושב הדובר שלא תמיד ניתן להבין מה כתוב בספרים.
 - מדוע חושב כך הדובר, לדעתכם?
 - האם גם לכם קרה שלא הבנתם את הכתוב בספרים? "לא להבין" מה כתוב בספרים יכול להיגרם מסיבות רבות. הסבירו מדוע אתם לא הבנתם את הספר וכיצד התגברתם על הבעיה.
- בשיר "בספרים קורים דברים נהדרים" חושב הדובר שבספרים "קורים דברים נהדרים" ומתוארים "מסעות קסומים".
 - האם תמיד בספרים קורים דברים נהדרים ויש בהם מסעות קסומים? הביעו את דעתכם והסבירו אותה.

פעילויות טרום קריאה

פעילויות אלה מתמקדות בכריכה ובמה שניתן ללמוד ממנה אודות הספר. מטרת הפעילויות להסב את תשומת ליבו של הקורא לכך שהכריכה טומנת בחובה מידע רב אודות הספר ויוצרו. הפעילויות נותנת כלים לפענח את המידע הזה ולאפשר ניבוי לגבי מה שניתן לצפות מהספר. יכולת הבחנה בפרטי המידע שניתנים לקורא על גבי הכריכה היא חלק מראשיתה של אוריינות ספרים. הסביבה הלימודית המוצעת היא פריסה של ספרים רבים ומגוונים הן בצורה החיצונית שלהם, הן בניסוחים מגוונים של כותרות הספרים והן בסגנונות האיורים על גבי הכריכות.

הפעילויות

- מה אומרת הכריכה?
- בחרו אחד מהספרים וכתבו את שם הספר, שם המחבר, שם המאייר (המדקדקים יכולים להוסיף את שם הוצאת הספרים ושנת ההוצאה).
- האם יש בספר ראשי פרקים של תוכנו? האם תוכנם של ראשי הפרקים מושך לקרוא את הספר?

כותרת

- שערו, על פי תוכן הכותרת, מה יהיה תוכנו של הספר. נמקו את טענתכם.
 - תארו מה מיוחד בכותרת הספר.
 - האם בכותרת יש שם מספר?
 - האם בכותרת יש שם של דמות?
 - האם הכותרת ספציפית ונקודתית או רחבת היקף ("חתול במגפיים" לעומת "הספר הגדול של מירה מאיר").
- מה תפקיד הכותרת בספר (או בסיפור)?
- בחרו אחד מהספרים. האם הכותרת שלו מעוררת את סקרנותכם? הסבירו מדוע.

איורים

- תארו את רכיבי האיור/צילום על גבי הכריכה.
- ספרו את הסיפור שמספר האיור על גבי כריכת הספר.
- האם יש הלימה בין כותרת הספר לאיור/צילום הכריכה?
 - הסבירו כיצד.
- מה תפקיד האיור/צילום על גבי הכריכה?

כריכה אחורית

- קראו את הכתוב על גבי הכריכה האחורית.
 - האם הכתוב הוא תמצית העלילה של הספר?
 - האם הכתוב מהלל את הספר ויוצר בכך סקרנות לקריאתו?
 - האם ניתן מידע על הסופר: איזה סוג מידע (תולדות חייו, ספרים נוספים שכתב)?

הסופר

- האם הסופר מוכר לכם?
 - חפשו במקורות שונים על חייו של הסופר. האם יש רמז לכך שהספר מכיל מידע מחייו האישיים של הסופר?
 - ציינו שם של ספר נוסף שכתב אותו סופר. הביעו דעתכם, האם היכרותכם עם הסופר מרמזת על תוכן הספר החדש שבחרתם?

במהלך הקריאה

פענוח תוכן הספר והבנת מסריו והמשמעויות הגלומות בו הוא אחד התהליכים החשובים בקריאת ספר. הפעילות סביב תוכן הספר מאפשרת לתלמידים בתוכן הספר להכיר את רכיבי התוכן, לחקור אותם, לשוחח עליהם ולהבין את תרומתו של כל אחד מהרכיבים ללכידות הספר ולזיקות ביניהם. רכיבים מרכזיים בתוכן ספר: רקע להתרחשויות, העלילה והדמויות. העלילה בסיפור, בדרך כלל, מתפתחת לפי השלבים הבאים: פתיחה (רקע/התחלה) – סיבוך (אמצע) – שיא – התרה (סיום).

רקע

- בחרו באחד מהספרים האהובים עליכם והתייחסו לחלק מהנושאים הבאים:
- אילו נושאים ורעיונות מכיל הרקע של היצירה?
 - האם הרקע מסייע ביצירת האווירה המתאימה לעלילת הסיפור?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.
 - האם המידע בפתיחה מספק פרטים היסטוריים, המהווים רקע להתרחשות העלילה?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.
 - האם הרקע מכיל תיאורי טבע?
 - האם תיאורי הטבע תורמים ליצירת האווירה המתאימה לעלילה?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.

עלילה (תבנית סיפורית ודמויות)

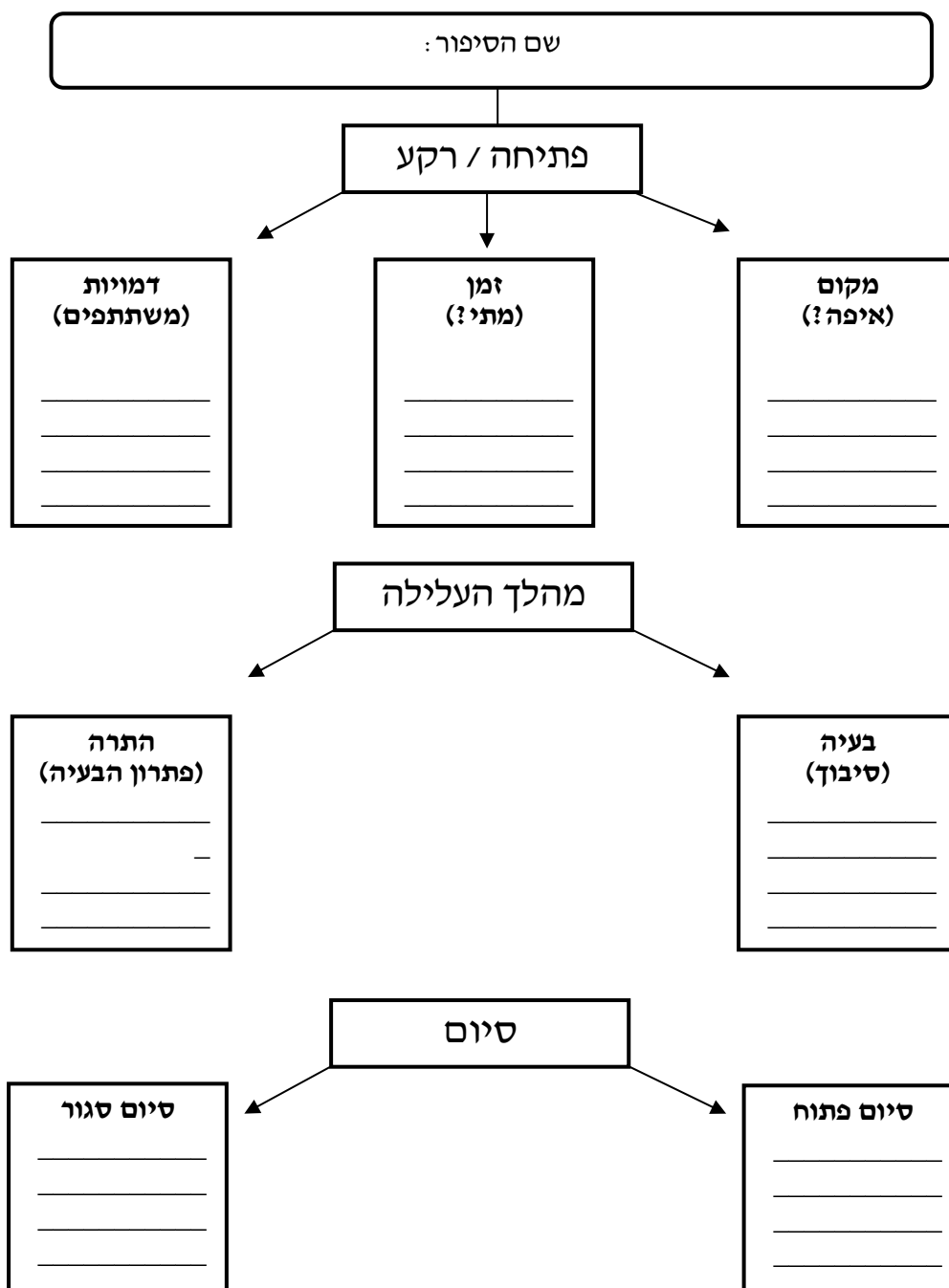
ניתן לצרף הסבר על מהות המושג –

עלילה היא מרקם האירועים ביצירה סיפורית, תבנית ההתרחשויות, עליה נבנה סיפור המעשה, החושף את נושא היצירה ואת הדמויות הממלאות אותה חיים. (עזריאל אוכמני, תכנים וצורות, לקסיקון מונחים ספרותיים, ספריית הפועלים, 1979).

בחרו אחד הספרים האהובים עליכם והתייחסו לכמה מן נושאים הבאים:

תבנית סיפורית

- בחרו אחד מהספרים האהובים עליכם והתייחסו לרכיבי התבנית הסיפורית בהתאם לתוכן הספר הזה.

- מהי הבעיה המרכזית בסיפור?
- כיצד נפתרת הבעיה בסיפור (התרה)?
- האם יש לכם רעיונות אחרים לפתרון הבעיה בסיפור? הציעו אותם.
- האם העלילה מלאת תפניות מפתיעות או שהיא צפויה מראש?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.
- האם העלילה אמינה ואמיתית או בלתי סבירה ובלתי משכנעת?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.
- האם כל פרט ואירוע חשובים להתפתחות העלילה או שיש בה סטיות לסיפורי משנה והיא מכילה פרטים מיותרים?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.
- האם העלילה מעוררת מתח וסקרנות?
 - הדגימו את תשובתכם על פי הספר שבחרתם.
- בחרו אחד מהספרים האהובים עליכם וספרו בקצרה כיצד מסתיימת העלילה.
 - האם הסיום מצא חן בעיניכם או שציפיתם לסיום אחר? הסבירו את דעתכם.
 - כתבו סיום אחר לסיפור.

דמויות

- ערכו רשימה של הדמויות בספר.
 - מיינו את הרשימה לדמויות ראשיות (מרכזיות) ולדמויות משניות (פחות חשובות). הסבירו על כל דמות מדוע היא ראשית או משנית בעיניכם.
- בחרו מתוך אחד הספרים מהי הדמות האהובה עליכם. הסבירו מדוע.
- בחרו מתוך אחד הספרים מהי הדמות שלא מצאה חן בעיניכם. הסבירו מדוע.
- בחרו שתי דמויות ותארו את מערכת יחסי הגומלין ביניהן.
 - האם יש ביניהן יריבות או שיתוף פעולה. הביאו דוגמאות כיצד מערכת היחסים הזאת באה לידי ביטוי.
 - הסבירו כיצד מערכת היחסים בין הדמויות משפיעה על העלילה. למשל, היחסים גורמים לסיבוך באירועים או לפתירת בעיות.
 - תארו איזו אווירה נוצרת בסיפור בהשפעת מערכת היחסים בין הדמויות, נעימה או עכורה, חשדנות או שיתוף פעולה.
- מי היא דמות הגיבור בסיפור?
 - הסבירו מדוע על פי קבעתם את דעתכם.
- מה הייתה הבעיה המרכזית של הדמות?
 - כיצד הבעיה נפתרה?
- האם הדמות השתנתה (באופייה ו/או בהתנהגויותיה) במהלך הסיפור?

- בחרו אחת מהדמויות מהספר וכתבו מה דמויות אחרות חושבות עליה.
- בחרו אחת מן הדמויות מאחד הסיפורים ותכננו איתה פגישה.
 - מה תשאלו את הדמות?
 - אולי ברצונכם להשלים מידע על רקע ההתרחשויות שאינו כתוב במפורש בסיפור?
 - אולי ברצונכם לברר את הסיבות להתנהגות הדמות באחד מהאירועים שהתרחשו בסיפור?
 - אולי ברצונכם לברר מהן תחושותיה או מחשבותיה הכמוסות של הדמות בהקשר לאירוע שהתרחש בסיפור?
 - מה תעשו בפגישה המשותפת?
- האם תרצו לבקר עם הדמות באחד מהמקומות הנזכרים בסיפור. בחרו מקום והסבירו מדוע בחרתם בו.
- כתבו מכתב לאחת הדמויות, לפי בחירתכם. שתפו אותה במחשבות שלכם עליה ועל התנהגותה, על הספר והרגשות שהוא מעורר בכם.

פעילויות בסיום הקריאה

כדאי לזמן מספר פעילויות עם תום קריאת כל הספר. פעילויות אלה תאפשרנה לקורא להביע את התרשמותו ואת רגשותיו כלפי כל הספר בשלמותו וכלפי המסופר בו. פעילויות אלה מאפשרות ראייה כוללת על כל הסיפור בפרספקטיבה של מבט לאחור. הן מאפשרות הבעת מחשבות והרהורים אודות הספר שנקרא ומאפשרות תהליך רפלקטיבי – מה הספר תרם לי? איזו חוויה חוויתי בזמן הקריאה? עם מי מהדמויות הזדהיתי או ממי מהן סלדתי? עם איזה ידע התחלתי את הקריאה בספר והאם סיימתי אותו עם ידע שונה? הן מאפשרות מבט שכלתני וביקורתי על הספר.

המלצה

- כתבו לעיתון בית הספר, למדור "הספרים האהובים עליי" המלצה לקריאת הספר שהרשיתם אתכם. ההמלצה היא עבור חבריכם לכיתה (או לשכבה).
 - המלצה היא מעין סוגה העומדת בזכות עצמה. נדרש ידע קודם לכתיבת המלצה. ניתן לצרף לפעילות דוגמאות של כתיבת המלצות. ניתן לעשות פעילות בכיתה המנתחת את סגנון כתיבת ההמלצה, ולציין מהי המלצה טובה ומהי המלצה פחות טובה.

דוגמה:

"הילדה שנשארה לבדה / ליסי רוזייה

אני ממליצה על הספר הזה כי זה ספר עצוב ונוגע ללב, על ילדה שנשארה לבדה בפריס הגדולה לאחר שאמה יצאה לקבל עבודה בעיר אחרת רחוקה. האם ובתה חשבו כי הפרדה ביניהן תארך רק שניים-שלושה ימים, אך עברו ימים רבים והאם לא חזרה.

במקום לעודד את הילדה בת ה-10 שנשארה בודדה וכמעט בלי פרוטה, מציקות לה השכנות הרעות, יורדות לחייה ורוצות לגזול ממנה את חדרה הקטן, בקומה העליונה של בית הדירות. אך נמצא לה ידיד נאמן, הלא הוא חברה פירו. אף על פי שהוא רק בן גילה, הוא בא לעזרתה של חברתו הקטנה, מנסה לחלצה מצרה ולעודד את רוחה.

אני לא הפסקתי לקרוא אותו. בבוקר קראתי בכיתה. אחרי בית הספר, בבית, בצהריים ובערב, ככה כל יום עד שסיימתי לקרוא אותו.

ולכן אני ממליצה אותו לכם כי זה ספר עצוב ונוגע ללב."

מתוך: <http://www.kids.co.il/?q=node/9>

דוגמה:

"הארי פוטר / גייל קיי רולינג

קראתי את כל ספרי הארי פוטר.

אני מייצעת לכל מי שאוהב ספרי אהבה, מתח, פעולה ונחישות { גם למי שלא אוהב }.

הארי רון והרמוני מרוכזים רק במטרה אחת להביס את ... את זה תקראו בעצמכם."

מתוך: <http://www.kids.co.il/?q=node/9>

דוגמה:

"אלה המכושפת / גייל קרסון לוין

הספר הזה נורא מעניין אני ממליצה עליו אל תתיאשו אם הספר הזה ממש ארוך ולפעמים יש קטעים ממש

מצחיקים!"

מתוך: <http://www.kids.co.il/?q=node/9>

קריאה משותפת

- ילדים כמספרי סיפורים - ניתן לזמן קריאת סיפור בקול על ידי תלמיד בוגר לצעירים ממנו. רצוי שהילדים הקוראים יתכוננו לקריאה. הם יכולים למצוא תלבושת מתאימה כתחפושת לקריאה.
- פעילויות המשלבות ילדים והורים על ספר מסוים.
 - ילדים והורים יכולים לכתוב 'ספר כמו'... על בסיס התבנית של הספר ייכתבו תכנים חדשים.
 - ילדים והורים יכולים להציע איורים חדשים לספר.
 - ילדים והורים יכולים להציע סיומות אחרות לספר.
 - ילדים והורים יכולים להוסיף פרק חדש כהמשך לספר וברוח התוכן של העלילה.
- הכינו כריכה אחרת לסיפור שקראתם. כתבו כותרת חדשה לספר והכינו איור מתאים.
- הביעו התרשמות / ביקורת או הערכה לספר שקראתם.

הערכת הדמויות בסיפור

- היבט של הערכה על הדמויות – הדמויות משתלבות בעלילה ומפעילות אותה. קיימות מספר אפשרויות לבניית דמויות בסיפור, למשל: דמות רב ממדית, דמות עגולה – מתפתחת ומשתנה, דמות שטוחה – שנשאר בעלת אותם קווי אופי לכל אורך היצירה. יכולות להיות בסיפור דמויות מעוררות עניין, מעוררות אימון, מיוחדות ויוצאות דופן, מעוררות הזדהות או דחייה בקורא. בחרו אחת מהדמויות, ציינו את מהותה והדגימו מתוך הספר את טענתכם.

מכתב לסופר

- כתבו מכתב לסופר ובו תביעו את דעתכם האישית על הספר שקראתם.
- כתבו מכתב לסופר ובו מספר שאלות שברצונכם לשאול אותו.
 - השאלות יכולות אודות הספר שקראתם או על סגנון כתיבתו.
- כתבו מכתב לסופר ובו תצינו מהו הדבר שהרשים אתכם ביותר בסיפור.
- כתבו מכתב לסופר ובו תצינו מהו הדבר שהרגיז אתכם ביותר בסיפור.
- כתבו מכתב לסופר ובו תצינו מהו הדבר שהצחיק אתכם ביותר בסיפור.
- כתבו מכתב לסופר ובו תצינו מהו הדבר שהעציב אתכם ביותר בסיפור.
- בחרו ספר וצינו את שם הסופר.
 - האם קראת ספר אחר של אותו הסופר?
- בחרו שני ספרים שהנושא בהם הם עוסקים קרוב לליבכם.
 - השוו בין שני הספרים. אילו נקודות דמיון ואילו נקודות שוני קיימות?
- נקודות אפשריות להשוואה: רקע הסיפור – זמן, מקום. הדמויות

דמות המספר

- בחרו אחד הספרים האהובים עליכם וכתבו מי מספר את הסיפור.
 - הערה – יש לעשות הבחנה בין הסופר, מחבר היצירה, לבין המסר, שהוא חלק מהעלילה.
 - איזו דמות מספר הוא?

הערה

הבנת תפקידה של דמות המספר משמשת כאן כידע קודם, שנלמד בשיעורים והודגם ביצירות שונות. חד עם זאת ניתן להכין דף נפרד עם המידע על מגוון דמויות המספר כחלק מהפעילויות לתלמיד: **המספר** הוא הקול או הדמות המובילה את הסיפור. הוא הדמות המתווכת בין העולם המיוצג בספר לבין הקורא.

מספר יודע כל

הוא יודע את המתרחש בלב דמויותיו ומסוגל לתאר את המחשבות והרגשות שלהם. יודע את כל מה שהתרחש ואת אשר עומד להתרחש, כולל את המצבים הנעלמים מעיני אחרים. מספר יודע כל נתפס כמהימן ובעל סמכות.

מספר עד

מספר הוא דמות מרכזית או שולית בסיפור. מדווח על דמויות ואירועים שעליהם למד כעד ראיה או כעד שמיעה. זיקתו לאירועים ולדמויות היא לעיתים זיקה של מעורבות ולכן עמדתו אינה נייטרלית. הוא רגיש לעולם ופגיע למראות ולשמעות. ידיעתו מוגבלת.

מספר גיבור

מספר גיבור הוא בעצם מספר עד, המעמיד את דמות עצמו כגיבור ראשי ביצירתו. הוא מדווח ומעיד בעיקר על חייו ועל דעותיו ומגלה בסיפורו את מעשיו ואת עולמו הפנימי. ראייתו של המספר סובייקטיבית והסיפור מסופר בגוף ראשון.

- בחרו אחד הספרים האהובים עליכם. נסו לחבר סיפור שונה על-פי נקודת התצפית של דמות מסוימת לאחד הספרים שקראתם.

דוגמה:

סיפור "עמי ותמי" מנקודת ראותה של המכשפה. סיפור "בגדי המלך החדשים" מנקודת ראותו של המלך.

- למי מסופר הסיפור?
 - מי לדעתכם הנמענים של הסיפור שקראתם? הסבירו את דעתכם.

פרסומת

- הכינו פרסומת לספר על מנת לעודד ילדים לקרוא אותו.
- שימו לב לכתוב בפרסומת ולאיוורים המלווים אותה.
- הכינו כרזות לספרים על פי בחירתכם.

כרזה

מטרתה של כרזת פרסומת להעביר מסר לציבור.

הכרזה מורכבת משני חלקים עיקריים:

1. **מסר מילולי** - המורכב בדרך כלל מכותרת וסיסמה. לפעמים הסיסמה מהווה את הכותרת **סיסמה**- משפט קצר וקליט המביע את המסר בשפה פשוטה וקליטה.
 2. **מסר חזותי**- ציורים, תמונות או איוורים התומכים במסר המילולי.
- בנוסף מופעה בכרזה בדרך כלל גם הפנייה למעביר המסר: שם, לוגו, כתובת וטלפון.

עקרונות ליצירת כרזה טובה ונכונה:

המסר

בראש ובראשונה יש להגדיר מהוא בדיוק המסר אותו אנו רוצים להעביר ולאיזה קהל יעד אנו פונים. על המסר להיות חד וברור כך שהמתבונן יבין ואף יפנים אותו בהסתכלות ראשונה.

הסיסמה

סיסמה אמורה להעביר את המסר בצורה קלה וקליטה. חשוב שהמסר יובן אך גם חשוב שהוא יישאר בזיכרון המתבונן. סיסמאות קליטות ניתן ליצור על ידי שימוש בחרוזים, שימוש בשורה משיר ידוע, שימוש בטקסט ידוע ומפורסם או שימוש בהומור.

בולטות

על הכרזה להיות בולטת כך שתמשוך את המתבונן. יש לקחת בחשבון את עומס הפרסום להם חשוף הציבור ולכן צריך למצוא פתרון שיבליט את הכרזה וייתן לה יתרון. בולטות ניתן ליצור בולטות על ידי שימוש בתמונה מעניינת, -שילוב "לא הגיוני" של תמונות שיוצר אמירה מעניינת, שימוש בצבעים לא שגרתיים כגון נגטיב, שימוש בטיפוגרפיה נכונה.

קומיקס

- בחרו אחד הפרקים האהובים עליכם מאחד הספרים וציירו אותו בקומיקס. הערה מתודית - דורש ידע והתנסות קודמים בכיתה. ניתן לצרף לפעילות הסבר לסוגה קומיקס:

עלילון (קומיקס)

סיפור מילולי חזותי, הבנוי ברצף כרונולוגי ומעוצב בתוך מסגרות. העלילון עושה שימוש במטפורות חזותיות, בסמלים ובצבע. לרוב, בעל תכנים פופולאריים ומשעשעים. בקומיקס קיימת תלות בין המרכיב החזותי למרכיב המילולי: המרכיב המילולי משרת את המרכיב החזותי ולהפך. ניתן לראות בקומיקס סוג של טקסט אמנותי משום שעיצובו החזותי-אסתטי הוא חלק בלתי נפרד ממהותו.

מאפיינים בולטים

כל מסגרת בקומיקס מהווה יחידת משמעות הדומה למשפט, ויוצא מכך שכל מסגרת היא קטע מסוים בסיפור. המסגרת המגבילה של הקומיקס מכתובה שימוש בלשון תמציתית, הבאה לידי ביטוי באמצעים האלה:

- דיבור ישיר לקוני, ללא פעלי אמירה.
- משפטים קצרים מאוד ופשוטים, משפטים חד-אבריים - כן; לא; סליחה.
- משפטי היצג - הנה חללית.
- משפטי קיום - יש המון מקום.
- שימוש במילות זמן לציון מפנה בעלילה - לפתע, מיד, פתאום.

הדמויות בקומיקס נוכחות באירוע, ועל כן הלשון היא מדוברת ובלתי פורמאלית וממעטת בצורות של דיווח בגוף שלישי בעבר. היא מאופיינת באמצעים האלה:

- משפטים חסרים וקטועים.
- ביטויי סלנג.
- מבעי ציווי בצורת עתיד - תעבירי את המלח.
- פנייה בכינויי חיבה - חמודי...
- משפטי שאלה עם כינויי שאלה ובלעדיהם - אתה שומע מה שאני שומע?, האם ראית את דני?
- שימוש באונומטופיה לביטוי קולות הנשמעים בסיפור - אוף!!! מיאו..., טראח!...
- מבחינה חזותית, הקומיקס כולל:
 - "בלוני דיבור" לייצוג קול ודיבור ישיר.
 - "עננות" לבטא מחשבות לא מדוברות.
 - בלונים מעוקמים לבטא מבעים נרגזים או נפחדים.
 - תרגום שפת הגוף לצורות סטריאוטיפיות לשם ציון רגשות בסיסיים (כעס, פחד), יחסי אנוש (התאהבות או איבה) ותנועות גוף יום-יומיות (הליכה, ריצה).
 - שימוש במטאפורות חזותיות לתיאור מצבי אווירה ורגשות (לדוגמה: "לראות כוכבים" מתורגם להילה של כוכבים סביב ראשה של הדמות; לבבות סביב ראשה של הדמות פירושם אהבה).
 - שימוש בטיפוגרפיה לביטוי משמעויות תוכניות, כגון אותיות עבות לדיבור בקול רם; כתב יד רועד לבטא פחד; סימנים ואותיות המחקים צלילים המאפיינים מצב או פעולה.
 - מילים המופיעות בתוך התמונה, אבל לא במסגרת הבלונים, ומבטאות צלילים לא-מילוליים כגון סימן קריאה - שמשמעו תשומת לב מיוחדת; פליק! טראח! - לחבטות.

מתוך:

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/tochniyot_limudim/chinuch_leshoni/olamot/comix.htm

תכנית הלימודים חינוך לשוני, עברית – שפה, ספרות ותרבות, משרד החינוך, תשס"ג

- בחרו קטע מהספר (אולי תיאור מרתק? אולי דיאלוג מעניין?) שהייתם עושים בו שימוש על מנת להמליץ בפני אחרים לקרוא את הספר.
 - הסבירו מדוע בחרתם בקטע זה?
 - מדוע הוא נחשב למוצלח בעיניכם?
 - איך הוא עשוי לשכנע אחרים לקרוא את הספר?
- מצאו פתגם או ציטטה המתאימים לדעתכם לספר.
 - הסבירו כיצד הפתגם או הציטטה מתאימים לספר.
- המשיכו את המשפט: "הספר השפיע עלי... הרשים אותי... הרגיז אותי..."

- הכינו קולאז' (מגזרי עיתונים או בעזרת אוסף תמונות) לרעיון המרכזי של הספור.
 - מה רציתם להביע? איך עשיתם זאת?
- הכינו תקציר לספר.
 - מיהם הנמענים של התקציר?
 - מהם הדברים החשובים שהבלטתם בתקציר? מדוע בחרתם בהם?

דיון

- כתבו מספר שאלות שיאפשרו לקיים דיון פורה ומעניין אודות הספר.

מחזה

- המחזו אירוע שהתרחש בסיפור ושהשאייר עליכם רושם חזק במיוחד.
- המחזו את הסיפור.

להיות אורח בסיפור

- אילו יכולתם "להתארח" בסיפור שקראתם, לאיזו התרחשות הייתם רוצים להצטרף?
 - כיצד הייתם יכולים להשתלב?
 - הסבירו מדוע בחרתם בהתרחשות מסוימת זו.

מכתב לספרייה

- כתבו מכתב לספרייה, ונסו לשכנע את הספרינית שכדאי לרכוש את הספר שקראתם לספרייה.

הכנת מילון

- הכינו מילון קטן (15–20 מילים) בנושא הספר.

(הערה – הכנת המילון מפנה זרקור לאוצר המילים בספר. ספר בעל נושא ממוקד יכול לאתגר לפעילות מסוג זה. למשל – עיסוק כיתתי / בית ספרי בספרי מכשפות. ספרים לדוגמה: "טרמפ על מטאטא" – ג'וליה דונלדסון, "המכשפות" - רונלד דאל, או "האריה, המכשפה וארון הבגדים" – קלייב סטפל לואיס ועוד או למשל ספרי בלשים בהם ילדים חוקרים אירועים חריגים).

היחידה פותחה על ידי איריס ברקוביץ, המרכז לתכנון לימודים למידה והערכה, מכללת בית ברל © כל הזכויות שמורות